



Angstelkroniek



september 2009

Nr 32

11e jaargang. Uitgave van de Historische Kring Abcoude - Baambrugge

Inhoud:

- 125 jaar christelijk onderwijs in Baambrugge

De Angstelkroniek is een uitgave van de Historische Kring Abcoude – Baambrugge en verschijnt drie maal per jaar.

Contributie:

Familielidmaatschap: € 15,- per-jaar
 Persoonlijk lidmaatschap: € 10,- per-jaar
 Buitenleden lidmaatschap: € 15,- per-jaar
 Losse nummers: € 4,-
 RABOBank 3005.52.939
 ISSN: 1569-6146
 ANBI nr 59 189

Redactie:

H. Hoogenhout
 Kleiweg 36
 1396 HX Baambrugge
harhoog@hetnet.nl
 tel. 0294 - 29 19 75

Rein Rossing
 Zand en Jaagpad 13
 1391 JA Baambrugge
 tel. 0294 - 29 02 44
ekkerrossing@cs.com

Redaktiesecretariaat en eindredactie

W.W. Timmer
 Achter de Kerken 40
 1391 LP Abcoude
 tel. 0294 - 28 4446
Wtimmer1@cs.com

D.L.H. Slebos
 Dongelmanstraat 8
 1391 EW Abcoude
 tel. 0294 - 28 49 93

Opmaak:
 Hans Jansens, Amsterdam
hombre@xs4all.nl

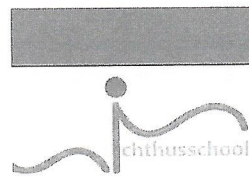
Van de redactie

Wederom staat Baambrugge in de schijnwerpers. Ditmaal vanwege het 125 jarig bestaan van christelijk onderwijs in Baambrugge. Onze redacteur en bestuurslid Rein Rossing heeft een boeiend verhaal geschreven over de voorgangers van de Ichthusschool in Baambrugge. Daarbij zijn de afgelopen 25 jaar van deze school niet vergeten. Het artikel is een mooie aanvulling op de uitgave: 100 jaar Christelijk Onderwijs Baambrugge dat in 1984 verscheen. Uiteraard zijn er weer een paar “onvermijdelijke” klassenfoto’s voor het nageslacht opgenomen. Dat onderwijs belangrijk is weten we allemaal. Zou de basis van de saamhorigheid in Baambrugge mede gebaseerd zijn op het onderwijs in het dorp? Op deze filosofische vraag krijgt u geen direct antwoord. Daar mag u zelf over nadenken.

Bij de distributie van de vorige Angstelkroniek zijn we in Abcoude gestart met een wijkgerichte bezorging door een negental leden van de Kring. Het blijkt dat de start gladjes is verlopen, zonder problemen. Daar kan menig landelijk dagblad een puntje aan zuigen. Chapeau. Overigens de distributie in Baambrugge loopt al tijden op rolletjes dank zij de inspanningen van de heren Harmen Hoogenhout, Martijn Hes en Henk Kegel.

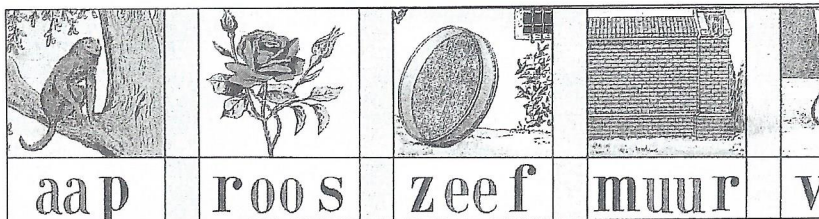


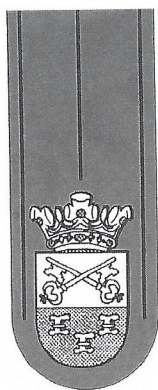
125 JAAR CHRISTELIJK
 ONDERWIJS IN
 BAAMBRUGGE



125 jaar christelijk onderwijs in Baambrugge

In dit nummer:





Dhr. Toon Broek attendeerde ons op een slip of the pen in het artikel over de Reijer Spreijstraat in de Angstelkroniek 31. Reijer Spreij werd niet ingedeeld bij het 3^e bataljon, maar bij het 4^e bataljon van het Garderegiment Grenadiers.

Als u dit artikel leest, is de feestweek weer achter de rug en zitten we zo gezegd in de nachtschuit.

De vreeze des Heeren is het beginsel der wijsheid.

125 jaar christelijke school in Baambrugge

Net als vele andere christelijke scholen was de Ichthusschool een product van de schoolstrijd. Een kwestie die vooral het einde van de 19^e en het begin van de 20^{ste} eeuw de Nederlandse politiek domineerde. De overheid stond sinds de Napoleontische tijd slechts openbare scholen toe. Dit tot groot ongenoegen van de confessionelen die het Bijbels onderwijs op de openbare scholen onder de maat vonden. In de grondwet van 1848 werd het recht op vrij onderwijs vastgelegd.

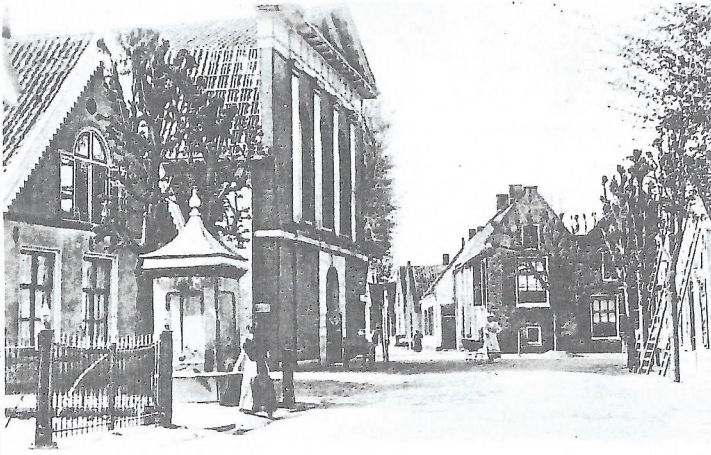
Maar dat betekende niet dat bijzondere scholen nu als paddenstoelen uit de grond schoten. De gemeenten moesten akkoord gaan met de oprichting van een school. En de religieuze gezindten die een eigen school wensten, moesten dat uit eigen zak betalen. Uiteraard moesten ze wel gewoon belasting betalen om de openbare scholen draaiende te houden. In veel gevallen was dit een onoverkomelijke – financiële - horde voor protestanten en katholieken die een school wilden beginnen.

In 1878 nam het parlement de wet Kappeyne van de Copello aan die hogere eisen aan het onderwijs stelde, en zo dus de kosten nog verder verhoogde. Voor orthodox protestants Nederland was de maat nu vol. De aanhangers van de School met den Bijbel eisten herroeping van de wet. Ze wendden zich in een petitionnement rechtsreeks tot koning Willem III. *Plaats, Sire, onder zulk een wetsvoordracht Uw Koninklijke handtekening nooit*, was er in het smeekschrift te lezen. De bede was zeker niet kansloos want de koning kon slecht wennen aan zijn constitutionele rol en was al meerdere malen zeer hard met het parlement in aanvaring gekomen. Hij kon

zich enorm storen aan *de neiging van politici om mee te regeren*. Maar dit keer liet hij het niet op een confrontatie aankomen en hij tekende gehoorzaam. En wel op 17 augustus 1878. Die datum werd als een zwarte dag in het geheugen van het confessionele gedeelte van de bevolking gegrift. De nederlaag deed de vastberadenheid om bijzondere scholen op te richten enorm groeien.

Zo ook in Baambrugge. Op 18 augustus 1879 riep dominee Bouman, predikant van de Hervormde Gemeente tussen 1879 en 1882 de plaatselijke voorstanders van christelijk onderwijs bijeen. Er kwamen maar tien mensen opdagen maar die verbeterden hun teleurstelling over de lage opkomst en gingen voortvarend aan de slag. Ze legden dezelfde dag nog uit eigen zak 1220 gulden bij elkaar en gingen daarna de boer op om meer fondsen te werven. Langzaam groeide de belangstelling en in november 1881 werden de statuten goedgekeurd van de Vereniging Christelijke School Baambrugge *Onze hulpe is van de Heere alleen*. De naam was heel toepasselijk want de gemeente had tegen de goedkeuring geadviseerd. Om te onderstrepen dat bijzonder onderwijs hier volstrekt overbodig was, besloot de raad in 1882 tot een fikse opknappbeurt van de openbare school.

Maar ook dit kon de vereniging niet afschrikken. De volgende stap was de bouw van een schoolgebouw. De financiering was het meest netelige probleem. Een zogenaamde collecte-reis van enkele bestuursleden mislukte door een tekort aan enthousiasme onder de bevolking. Maar na het besluit om alvast een bouwtekening te



Baambrugge.

maken, kwam er de vaart in. De freules Warin uit Nederhorst den Berg bleken bereid kosteloos een stuk grond langs de Korte Coupure beschikbaar te stellen. En een aanbod van de sympathiserende dominee van Coevorden Adriani uit Oude en Nieuwe Wetering van een renteloze hypotheek van 2000 gulden deed de rest. De bouwsom van 6950 gulden kon nu worden voldaan. Initiatiefnemer dominee Bouman legde op 20 juni 1883 de eerste steen. Er verrees een rechthoekig gebouw met twee lokalen en een woning voor de hoofdonderwijzer onder één dak. Bestuurslid Flörke schonk een fraai ijzeren hek om het terrein gepast af te bakenen. En op 3 januari 1884 werd de school feestelijk geopend.

Het bestieren van een school bleek geen eenvoudige klus. Het geld bleef de grootste zorg. Met veel kunst en vliegwerk en met particuliere en kerkelijke ondersteuning kon de school het hoofd net boven water houden. Maar ook de keuze van leermiddelen en leerkrachten leverde veel problemen op. Dit werd nog versterkt omdat de Hervormde Kerk in deze jaren nationaal werd verscheurd door allerlei leerstellige discussies. Net als bij de vorige Afscheiding van 1834 vond een groep kerkgangers dat de Hervormde kerk teveel was afgedwaald van de grondslagen vastgelegd in de Synode van Dordt uit 1619. Deze Dolerenden verlieten onder leiding van Abraham Kuyper in 1886 de kerk en richtten uiteindelijk in 1892, samen met een groot deel van de rebellen uit 1834, de Gereformeerde Kerken in Nederland op.

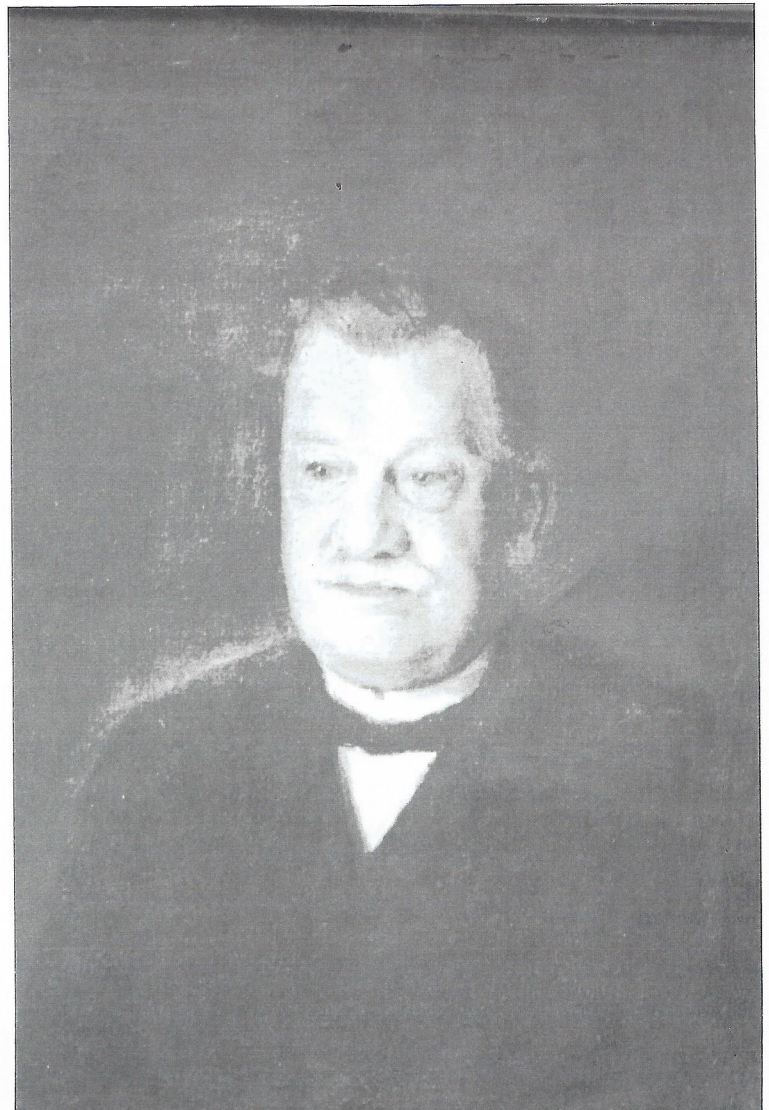
*Garmt Feringa (1869-1963) geportretteerd door P. Struik.
Hoofdonderwijzer van 1898-1934 aan de Christelijke Nationale
School te Baambrugge*

De Dorpsstraat in het begin van de 20e eeuw. Naast de kerk stond het huis van de bovenmeester en de pomp. Achter het huis bevond zich de school.

Deze perikelen dreunden flink na in het dorp en legden de kiem voor de strijd tussen gereformeerden en hervormden die ook Baambrugge lange tijd in zijn greep hield. Met de aanstelling van de eerste hoofdonderwijzer was het meteen raak. Twee bestuursleden vonden het beoogde schoolhoofd niet van de juiste signatuur en stapten op. Ook over de aan te schaffen leerboeken werd eindeloos gesteggeld tussen school-

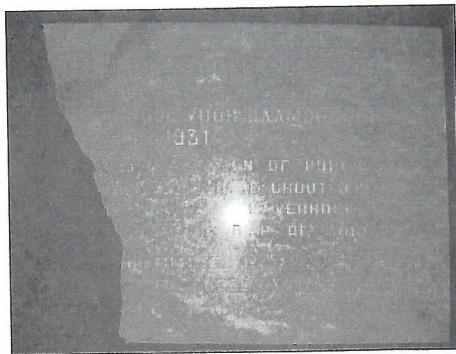
hoofd en bestuur. Een externe deskundige met gezag moest uiteindelijk beslissen welke boeken het *juiste Christelijke karakter* bevatten. Mede door de aangehaalde banden met de Gereformeerde Kerk van Postwijk waren de leden van deze kerk de dominante stroming op de school geworden.

Pas met de aanstelling van de slagvaardige bovenmeester Garmt Feringa in 1898 zou de



SCHOOL EN WONING
WERDEN GESLOOPD EN DAARNA HERBOUWD.
OPENING 20 1940
NAMENS HET BESTUUR:
H. VAN DER LEE, MEDE OPRICHTER
EN GEDURENDE EEN HALVE EEUW BESTUURSLID.
SINDS 1934 EEREVOORZITTER.

W. VERHOEF
G. GRIFFIOEN HZN. SECR. PENN.



Niet door kracht, noch door
geweld, maar door mijnen Geest
zal het geschieden, zegt de Heere
der Heirscharen. Zacht 4u 6^{de}.

De eerste steen gelegd den
XX Juni MDCCLXXXIII
door den Wel Eerw. Heer
M. J. BOUWAN,
voorheen Predikant Alhier.

school weer in rustiger vaarwater terecht komen. Feringa bleef tot 1934 zitten en trok in die periode de praktische zaken van het schoolbedrijf volledig naar zich toe. Het bestuur en de bijbehorende ruzies raakten zo meer op de achtergrond. Dat betekende niet dat Feringa alle ruzies kon

beslechten. De dreiging van vestiging van een tweede christelijke school – voor de hervormden – bleef boven de markt hangen. En ook op de school zelf waren er incidenten waarin het geloof de hoofdrol speelde. Zo ageerden ouders vergeefs tegen het uit het hoofd leren van Psalmver-

Uit de oude school geklapt

Over het gewone dagelijkse leven op de school in de beginjaren is weinig op schrift gesteld. Als er al iets is opgeschreven dan zijn het vooral notulen van vergaderingen van de dorpsnotabelen die beslisten over de bestuurlijke zaken van de school. Het is daarom zeer verleidelijk de ervaringen van Kornelis Feringa nog eens in herinnering te roepen. Kornelis was de zoon van bovenmeester Garmt Feringa die van 1898 tot 1934 de scepter zwaaide op de school. Kleine Kornelis zat bij zijn vader in de schoolbanken van 1904 tot 1910. Ter ere van het 100-jarig jubileum in 1984 schreef hij *Uit de oude school geklapt* waarin hij zijn herinneringen aan zijn lagere schooltijd opschreef.

Als zoon van de bovenmeester kon hij ook een inkijkje geven in de dagelijkse beslommeringen van de leiding van de school. Die waren vooral financieel van aard. Het christelijk onderwijs kon in de begindagen alleen terugvallen op bijdragen uit de gemeenschap. In 1905 verbeterde dat iets, toen het kabinet Kuyper een minimumsalaris voor leerkrachten vaststelde en ook de financiering hiervan voor zijn rekening nam. Pas in 1917 volgde grondwettelijke gelijkstelling met het openbaar onderwijs. De grootste geldzorgen waren uit de wereld toen de gelijkstelling voor het lager onderwijs werd doorgevoerd met de wet De Visser uit 1920. Tot die tijd was het schipperen. Het dorp schoot veelal te hulp met kleine bijdragen in natura. Zo waren er de

schoolschappen die door particulieren aan het bestuur waren geschonken. De opbrengst van de verkoop van de lammeren vloeyde in de schoolkas. Verschillende boeren schonken de leerkrachten in oktober *een proeffje van de slacht*. En in het voorjaar werden ze bedacht met biest of andere producten van het land. De giften waren een welkome aanvulling op het salaris, dat beduidend lager lag dan in de door de overheid betaalde vergoedingen in het openbare onderwijs.

Kornelis preees de zuinigheid van zijn ouders. De familie zat regelmatig rond de tafel de oude en versleten boeken van nieuwe kaften te voorzien. Bovenmeester Feringa stak in de winter zelf de kachels aan om de kosten van een kachelaanmaker te besparen. En moeder Feringa waste en streek de zomergordijnen die van 1 april tot 1 november het felle zonlicht buiten de lokalen moesten houden. De schoolfinanciën waren ook een bron van conflict in het dorp. Zo klaagde Kornelis dat hij regelmatig werd uitgejouwd door andere kinderen. Hij kreeg dan de zinsnede *Niet door kracht noch door geweld...maar met gestolen geld!* naar zijn hoofd geslingerd. Vrij naar de zin die in 1909 ter ere van het zilveren jubileum op een gedenkplaat was aangebracht, *Niet door kracht noch door geweld maar door Mijnen Geest zal het geschieden, zegt de Heere der Heirscharen*. Blijkbaar waren er inwoners die zich bestolen voelden omdat een rijk familie-

zen die maandagmorgen opgedreund moesten worden. En kreeg Feringa van het bestuur de opdracht een hulpleerkracht vermanend toe te spreken. De onderwijzeres sprak tijdens de Bijbelvertellingen over *heer* in plaats van het voorgeschreven *Heere*. De juf verliet enige tijd later door 'zenuwzwakte' de school. Of er een relatie met de schrobbering van het schoolhoofd was bleef onduidelijk.

De invoering van de leerplicht in 1900 zorgde voor wind in de zeilen maar bracht ook allerlei praktische problemen met zich mee. Het

De onderwijzerswoning en de ingang van de school begin jaren vijftig.

lid de erfenis niet aan hen, maar aan de school had nagelaten.

In het eerste decennium van de twintigste eeuw heersten - naar moderne maatstaven - nog Spartaanse toestanden op de school. In het gebouw aan de Korte Coupure ontbraken elektriciteit, riolering en waterleiding. Verwarming was slechts beschikbaar van 1 november tot 1 april. Smid Krenning plaatste dan drie kolenkachels die werden gestookt met steenkool en kolengruis. Antraciet was te duur. Het gruis moest eerst met water uit de sloot tot een enigszins vaste substantie gemaakt worden voordat het behoorlijk kon branden. Het gebouw beschikte wel over toiletten en urinoirs maar omdat stromend water ontbrak was het lastig doortrekken. Het geproduceerde verdween dan ook gewoon in een beerput die regelmatig werd geleegd door boer Brouwer. Die gebruikte het dan weer om zijn weiland te bemesten. Toch werd deze voorziening als zeer modern ervaren want Feringa schreef dat het systeem *in vergelijking met de dorpsgewoonte bijzonder hygiënisch genoemd kon worden*. Water om te wassen en te drinken kwam uit de regenton, en als die leeg was volgde er een wandeling naar de dorpspomp. Slechts één lokaal beschikte over verlichting. Een grote petroleumlamp die vooral werd gebruikt voor de wekelijkse bijeenkomst van de naaivereniging Dorcas.

De lokalen waren eenvoudig ingericht. In de hele school hing één klok die elke week werd

aantal leerlingen was boven de 90 gekomen en dat verplichtte de school tot de bouw van een derde lokaal. De bouw en het aantrekken van een extra leerkracht drukten zwaar op de begroting. Het werd dan ook als een wonder ervaren dat net op dat moment de school een legaat van 500 gulden ontving van G. de Groot Pzn. Wat ongetwijfeld ook heeft geholpen is dat het Rijk langzaam



nagekeken door de Vinkeveense klokkenmaker Westerbosch. De banken waar zes leerlingen in pasten waren tweedehandsjes die in 1884 bij de oprichting van de school waren aangeschaft voor 28 guldens en 40 cents. Pas bij de bouw van het nieuwe lokaal in 1904 werd begonnen met de geleidelijke vervanging van de oude banken. Er kwamen tweepersoonsbanken met leuning. Duur papier werd zeer spaarzaam gebruikt voor het schoonschrijven. Allerlei andere oefeningen werden tot de zesde klas nog op leitjes gemaakt. De bijbehorende griffels werden door de leerlingen illegaal geslepen op de muren.

De leerlingen kregen vijf dagen les van half negen tot half twaalf en 's middags van half twee tot kwart voor vier. Iedereen moest vijf minuten voor aanvang al klaar zitten en speelkwartieren waren onbekend. Naast de gebruikelijke vakken als taal, rekenen, aardrijkskunde en geschiedenis werd vooral het onderwijs van de Bijbel stevig ter hand genomen. Elke maandagmorgen begonnen de kinderen met een overhoring van psalmen die ze uit het hoofd hadden moeten leren. De rest van de week begon de schooldag met Bijbelvertellingen. Hoewel Feringa voortdurend benadrukte dat hervormden en gereformeerden in volstreekte harmonie

de school deelden, bleek tussen de regels door nog wel enige frictie. Zo verlieten in de hoogste klassen de hervormden op dinsdag de school voor een uur catechisatie bij dominee Van den Akker. Blijkbaar waren er nog wel wat leerstellige onenigheden. De achtergebleven gereformeerde leerlingen kregen dan les uit oude Statenbijbels. Dat zal voor de meeste kinderen een flinke beproeving zijn geweest omdat die meestal in Gotisch schrift waren uitgevoerd. De meesten zullen blij zijn geweest als ze weer naar buiten konden. Hoewel de speelkwartieren ontbraken was er op het schoolplein van alles te doen. De beschreven kinderspelen kwamen vooral uit de oude doos van Ot en Sien. Hoepelen, hinkelen en touwtje springen voor de meisjes, proppen schieten, bokkie springen en kleperen voor de jongens. Voetbal was totaal onbekend, al vermeldde Feringa trots dat zijn broer Gerrit later furore zou hebben gemaakt als keeper bij Ajax. (zie kader)

Buiten het schoolplein was er ook van alles te beleven. Zo sloeg tegenover de school regelmatig een groep zigeuners zijn kamp op, stond er af en toe een echte automobiel met pech langs de weg of liep een groep joelende jongens met

veldwachter Oudakker mee om een dronken zwerver in het hok onder de kerktoeren op te sluiten. En er werd ook geknokt. De jongens van de openbare school staken de brug over en daagden de christelijken uit voor een duel op eigen terrein. Als we Feringa mogen geloven wonnen de laatste steevast omdat ze numeriek in meerderheid waren. Al met al kon hij niet anders concluderen dan, "welk een heerlijke, gezonde en actieve jeugd was er voor ons weggelegd in het Baambrugge van het begin der twintigste eeuw!".

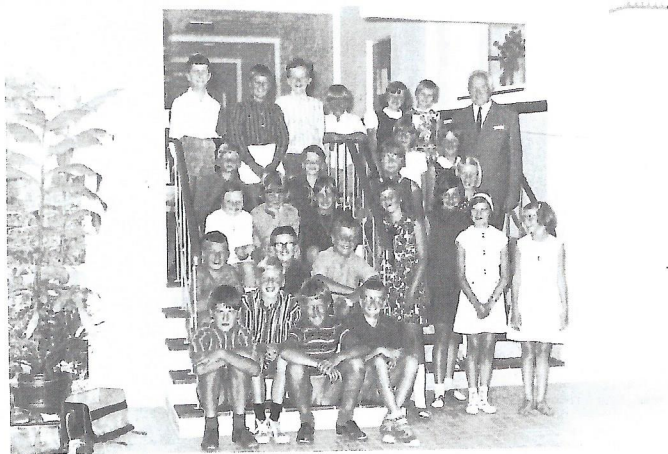
Kornelis Feringa werd geboren in Hilversum in 1897. Hij is in de voetsporen van zijn vader getreden. Zijn debuut maakte hij op de school in Baambrugge. In 1916 sprong hij zijn vader als hulpleerkracht een jaartje bij. Na het behalen van zijn akte was hij in tal van plaatsen onderwijzer. Hij vervolgde zijn loopbaan al leraar Frans aan het Christelijk lyceum in Zeist, docent aan de Vrije Leergangen van de Vrije Universiteit en werd in 1967 gepensioneerd als docent bij de Centrale Opleidingscursussen voor Middelenbare Akten in Utrecht. In 1995 is Kornelis Feringa overleden.

aan begon mee te betalen met subsidies voor allerlei voorzieningen. Abraham Kuiper was in 1901 premier geworden en die vergat zijn kiezers niet. Maar het zou tot 1920 duren voordat de geldzorgen echt voorbij waren. De bijzondere scholen werden in 1917 financieel gelijkgesteld met het openbaar onderwijs. In 1920 werd dit uitgewerkt in een nieuwe wet op het lager onderwijs. De school kreeg vanaf toen een gemeentelijke bijdrage per leerling om de kosten voor onderwijs, leermiddelen en gebouwen te dekken. Omdat bijzondere scholen niet alle oude geldstromen uit de eigen achterban afsneden, waren ze vaak al snel rijker dan menig openbare school. In Baambrugge was dit blijkbaar ook het geval want Feringa stelde in 1934 vast *Onze Vereeniging is thans kapitaliste, in die zin, dat ze een zeker bedrag op interest heeft uitgezet. Niet zoveel hoor. 't Is slechts een appeltje voor de dorst.*

De jaren twintig verliepen voor de school tamelijk rustig. Het grootste probleem in die tijd was het wegebbende enthousiasme onder de bevol-

king voor de ledenvergaderingen. Er kwamen vaak maar een stuk of tien leden opdagen. Het bestuur probeerde meer mensen te trekken door lezingen te introduceren. Het schoolhoofd nam ook deze taak voor zijn rekening en sprak over een 'Historisch overzicht van het Christelijk Onderwijs', of over het leven en werk van Dr. Abraham Kuiper. Geen echte publiekstrekkers want het bleef rustig op de vergaderingen. Het bestuur zelf vergaderde ook minder. Rond de eeuwwisseling kwamen ze vaak meer dan 15 keer per jaar bijeen. In de jaren twintig was vijf keer per jaar geen uitzondering. De notulen waren kort en berichtten vaak alleen over de absentielijst en het maandelijks bezoek van het bestuur aan de school. Dit laatste was ook al geen populaire bezigheid, want het bestuur had al veel eerder een boete gezet op het niet nakomen van deze verplichting. Bestuursleden die het af lieten weten moesten een gulden betalen. In de boekhouding is terug te vinden dat die boete regelmatig is geïnd. De rust was in grote mate te danken aan Feringa die alle taken en klussen als

1968/1969 Zesde klas. De eerste gefuseerde klas NH –en Chr School in Baambrugge. Van links naar rechts, zittende op de trap vooraan links: Henk Samplonius; Wim v.d. Gaag–Nico Moen–Bart Zadelhof–Tweede rij: Wijnand van Rooijen–Peter v.d. Beek–Simon Verhoef. Derde rij: Beppie Verhoef–Ank Verschoor–Anne–Bouk Kalf–Vierde rij: Robbie Verbrugge–Klaas Bijlenga'. Staande achteraan: Tim van Bovengraven–Jaap de Wildt–Marco Blokhuis–Ad Griffioen



De eerste klas in 1971. Baambrugge. Voorste rij vlnr. Christiaan Verhoef - Cees Voorneveld - Pascal ??? - Maurien Riechelma - Adrie Roebers - Willy van den Bosch - Ineke Timmerman - Cees Jan Wentzel - Cora Streefkerk - Jaap Hoekstra - John Streefkerk - Ernestine Kalf - Mariska Koopmans Middelste rij vlnr Ellen Kampert - Hetty van Schaik - Lydia Wagenaar - Peter Riechelma - Bert de Groot - Janet van Ekris - Leonard Griffioen - Wim Brouwers - Anco Post Bovenste rij vlnr Juf. Telder - Gerrit Veenhuizen - Agathe Fluit - Anja Steenhof - Monique Hendriks - Dorothea Kruiswijk - Cees Maasdam - Paul van Dalen



vanzelfsprekend op zich nam. Het bestuur onderkende dit en stopte hem regelmatig een extraatje van honderd gulden toe. *Mh. Feringa zal maken dat alles in orde komt*, werd er geruststellend gezegd.

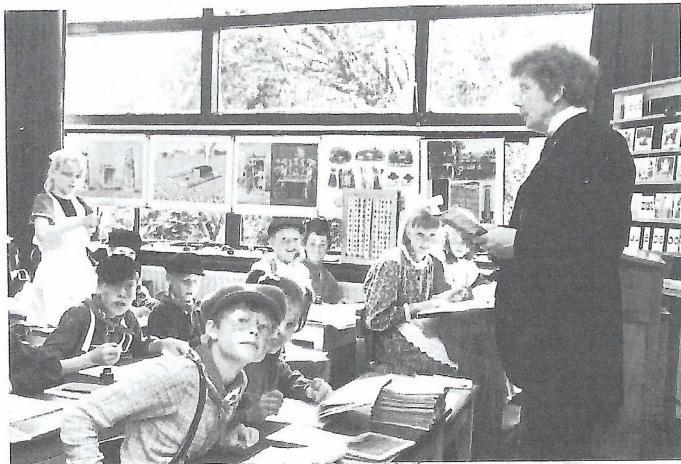
Aan het einde van het decennium bleek dat de rust bedrieglijk was geweest. Door invoering van een zevende leerjaar was het aantal leerlingen dusdanig gegroeid dat een nieuw lokaal noodzakelijk werd. Toen in april 1929 bleek dat voor het beoogde nieuwe lokaal al een gereformeerde leerkracht was aangenomen, barstte de bom.

Leden van de Hervormde Gemeente zagen dit als een gereformeerde machtsgreep. Ze klommen in de pen en eisten meer zeggenschap in het bestuur en over de aanstelling van onderwijzers. Het bestuur ging met de hervormden in gesprek maar het was al te laat. Op 28 juni 1929 was de stichting *De Hervormde school in Baambrugge* opgericht en die had al een aanvraag voor de oprichting van een school naar de gemeente gestuurd. Een jaar later had de stichting al genoeg leerlingen bij elkaar. De gemeente beloofde nu dat de school kon beginnen in twee leegstaande lokalen van de openbare school naast de kerk. Op 1 april 1931 ging de school van start.

De oprichting betekende een flinke aderlating voor de oude Christelijk Nationale School van Feringa en voor de openbare school. Het aantal

leerlingen op de oude christelijke school daalde van 133 naar 67. Bij de openbare was sprake van een ware leegloop. De school had na 1 juni 1931 welgeteld één leerling over. De gemeente besloot daarop de school op te heffen en de ouders van de laatste leerling een reiskostenvergoeding aan te bieden, zodat die elders les kon gaan volgen. Al snel werd besloten dan ook maar een nieuw schoolgebouw te bouwen. De eerste steen werd gelegd in december 1931. De kinderen kregen in de tussentijd les in een houten noodgebouwtje.

De schoolstrijd mocht nationaal in 1917 zijn beslecht. In Baambrugge begon die pas in de jaren dertig op stoom te komen. De besturen van beide scholen weigerden met elkaar te praten. En de scholen concurreerden op het scherp van de snede met elkaar om leerlingen te werven. Feringa beklagde zich in 1934 over de hervormde geldingsdrang. Volgens hem *deinsden ze voor geen middelen terug*. Sommige ondernemers kwamen daardoor in de knel en kozen ervoor hun kroost te verdelen over beide scholen. Zo werd geprobeerd mogelijke opdrachtgevers van beide gezindten tevreden te houden. Oudleerlingen herinneren zich dat de scholen op verschillende tijden uitgingen om te voorkomen dat de leerlingen elkaar fysiek te lijf gingen op de brug. En ook de ledenvergaderingen werden



1984 Honderd jaar CNS. Meester Laarman en zijn klas verkleed als onderwijzer en leerlingen zoals deze 100 jaar geleden wellicht gekleed waren.



1988 De Beatrixlinde wacht geduldig op zijn definitieve plekje op het voormalige schoolplein.



De plaquette die op het hekje van de Beatrixlinde werd aangebracht.

ingezet in de strijd. De hervormden overtroffen de gereformeerden door niet één maar drie lezingen te programmeren. De hervormden waren op dit onderdeel de uiteindelijke winnaar. De vergaderingen groeiden uit tot ware evenementen door de

lezingen te ondersteunen met diavoorstellingen en het gezellige samenzijn af te sluiten met een loterij.

De CNS kampte met nog een ander probleem. Het schoolgebouw uit 1884 voldeed niet meer. Het bestuur stelde in 1936 vast dat de gebouwen zich in een zeer treurige en bouwvallige toestand bevinden. De maat was vol toen de dominee zich beklaagde over de toiletten, *aangezien de gang niet erg fris ruikt en er van onze school een kwa-*

lijke reuk uitgaat. Het lospeuteren van een bouwvergunning bleek geen eenvoudige zaak. De burgemeester nam de gelegenheid te baat om aan te dringen op een samengaan met de hervormde school. Maar daar kon geen sprake van zijn. Het schoolbestuur procedeerde succesvol tot de Kroon om een vergunning te krijgen. In 1939 werd de oude school gesloopt en kregen de leerlingen tijdelijk les in het raadhuis. De nieuwe school werd opgeleverd in mei

1940, het begin van de oorlog. Een ongelukkig moment want in plaats van leerlingen werden er nu Duitse soldaten in het gloednieuwe gebouw gehuisvest. Pas in september 1940 konden ouders en leerlingen hun nieuwe onderkomen bezichtigen.

Tom Borst was sinds augustus 1939 de nieuwe bovenmeester op de CNS. Op de advertentie voor de vacature waren 200 brieven binnengekomen. Uiteindelijk waren er twee kandidaten overgebleven. Er volgde een loting waarbij Borst aan het langste eind trok. Het bleek een goede keuze want hij begon actief te werven voor de school waardoor het aantal leerlingen in 1941 met veertig procent groeide. De invoering van een achtste schooljaar in de oorlogsjaren zal daar ook aan hebben meegeholpen. Maar met de komst van Borst werd ook de mondiale strijd tegen het nationaal-socialisme van Adolf Hitler binnengehaald, want de schoolleider was actief in het verzet.

In de school werd een geheime telefoonlijn onderhouden om het koerierswerk van illegale bladen in deze regio te coördineren. In 1942 ging het mis. Bij een bezoek aan een uitgever in

Schoolreisje 1947 naar Oud Valkeveen. Met op de bok van de brik A. Soede met het paard Gennie en dhr Scholtens. Achterste rij: Aart van der Roest - Pietje de Groot - Gerrit de Vries - VLNR Jaap van de Plas - ??? - Gerrit van Slightenhorst - Voorste rij: Clasina Soede - Hilda Coers - Dieuwke de Graaf - Hennie de Graaf - Tijmen van Bodegraven. Origineel in bezit Aart van der Roest.



Utrecht liet een bediende de tas van Borst openvallen. Opruiende pamfletten vlogen over de vloer. Bij het opruimen hielp een Duitse officier die zijn ervaringen prompt aan de Gestapo meldde. In september werd Borst gearresteerd. Hij belandde in de Amsterdamse gevangenis op de Weteringschans. Om zijn opsluiting draaglijk te maken begon hij zijn medegevangenen les te geven. Borst werd in maart 1943 na veel verhoren met fysieke en psychische mishandeling veroordeeld tot vijf maanden cel, duizend gulden boete en een levenslang

verbod les te geven. Het schoolbestuur aarzelde niet en begon succesvol een inzameling om de boete bij elkaar te schrapen. De meester had al langer dan vijf maanden in voorarrest gezeten en mocht daarop gelijk vertrekken. Hij was in de tussentijd 47 pond afgevallen. Tot opluchting van Borst besloot het bestuur het lesverbod te negeren en hem weer aan te stellen als leerkracht.

Alias Cor Andriessse?

Kornelis Feringa schreef bijna achteloos in een bijzin dat zijn jongere broer Gerrit triomfen heeft gevierd bij Ajax. Hij zou dan rond 1920 in de archieven van Ajax terug te vinden moeten zijn. Maar navraag bij de club leverde niets op. Van 1915 tot 1930 was er nergens een spoor van een Feringa terug te vinden. Na enig speurwerk bracht de zoon van Gerrit helderheid in de zaak. Garnt Feringa vertelde dat zijn vader onder een schuilnaam stond ingeschreven, al wist hij niet welke. Ajax speelde namelijk op zondag en dat was voor de bovenmeester van een Christelijke Nationale school natuurlijk onverteerbaar.

Gerrit Feringa was vanaf 1918 tot 1922 de hoofdkeeper van het tweede elftal maar mocht ook regelmatig invallen in het eerste elftal. Als hij moest spelen stuurde de club een heuse automobiel om hem in de buurt van Baambrugge af te halen. Gerrit zei dan tegen zijn vader dat hij een wandeling ging maken en liep naar de afgesproken plaats om zich naar het veld te laten rijden. De jonge Garnt dacht dat zijn grootvader er wel heimelijk van afgeweten moet hebben, maar het door de vingers zag. Dat is zeer aannemelijk want in die tijd

moet het onmogelijk zijn geweest om elke zondag per auto opgepikt te worden zonder dat de lokale bevolking daar iets van heeft gemerkt.

De archieven van Ajax uit die tijd bevatten naast de gewone ledenadministratie slechts karige gegevens, en dan nog alleen over het eerste elftal. Tussen 1916 en 1921 was Jan Smit de eerste keus tussen de palen. Hij speelde in die periode 71 wedstrijden voor het eerste elftal van Ajax. In dezelfde tijd keepte een zekere Cor Andriessse tien wedstrijden voor de hoofdmacht. Harde bewijzen ontbreken door gebrek aan gegevens maar als Gerrit inderdaad vaste invaller is geweest dan is het aannemelijk dat hij onder de naam Andriessse stond ingeschreven. Hij moet dan een mooie tijd hebben beleefd want in die dagen beschikte Ajax over een zeer getalenteerd elftal. Onder leiding van Henk Hordijk, Jan van Dort en de onnavolgbare Jan de Natris veroverde het elftal in 1918 het eerste landskampioenschap voor de club zonder een wedstrijd te verliezen. En ook in 1919 waren de Amsterdammers weer de beste. Of Gerrit Feringa hier een aandeel in heeft gehad is helaas onduidelijk.

In 1943 deed burgemeester Bantinck van de nieuw samengestelde gemeente Abcoude weer een poging de scholen te verenigen. De gemeente dacht dit keer meer kans te hebben, omdat er in de oorlog natuurlijk veel grotere problemen waren dan de leerstellige geschillen tussen gereformeerden en hervormden. Er waren ook krasse staaltjes van solidariteit tussen de verschillende religies. Zo had de gereformeerde bovenmeester Borst een Amsterdamse kapelaan in een gamel voor erwtensoeper het dorp uitgesmokkeld toen alle toegangswegen rond het dorp vanwege een razzia waren afgesloten. Maar de geest van verzoening was niet overgewaaid naar de schoolbesturen. Ook na een gezamenlijke vergadering bleven ze hardnekkig weigeren samen te gaan. Vooral de hervormden waren faliekant tegen, *zodat het vereenigen niet doorgaat en deze voor ons dorp zoo roerige kwestie voorgoed van de baan is*. Ook toen in 1944 door brandstofgebrek maar één schoolgebouw beschikbaar was, gingen ze niet samen maar werden de dagen keurig verdeeld. In het gebouw van de hervormde school werd twee dagen hervormd en twee dagen gereformeerd onderwezen. De toenmalige bovenmeesters Borst en Van Mourik hadden ondanks de belabberde situatie nog tijd genoeg om elkaar het leven zuur te maken en dat deden ze dan ook. Zo werd er eindeloos gediscussieerd of een van hogerhand beschikbaar gestelde schooltandarts wel paste binnen de doelstellingen van het christelijk onderwijs.

De bevrijding betekende de terugkeer van de normale aardse problemen. Vooral de hervormde school zat op zwart zaad. Daarbij kwam dat deze school te maken kreeg met een hoogst onverkwikkelijke affaire. Tijdens de oorlog was bovenmeester Jeremiasse geschorst op verdenking van ongewenste intimiteiten met de leerlingen. Het bestuur hield zijn plekje vrij tot februari 1946 toen bleek dat Jeremiasse niet meer terug kon komen. Zijn tijdelijke vervanger Van Mourik wenste daar niet op te wachten en nam in 1945 ontslag. De komst van meester Van der Plas bracht weer enige rust. Hoewel er hier en daar een wenkbrauw werd gefronst omdat hij wel erg moderne ideeën meebracht. Hij introduceerde een schoolkamp van meerdere dagen voor de zesde klas, bestelde in 1949 voor het eerst een autobus voor de schoolreisjes en draaide in datzelfde jaar een film op de ledenvergadering. Film was een medium dat destijds in deze streken op grote argwaan kon rekenen. De leerlingen herinneren zich vooral de motor met zijspan waarmee

Van der Plas spijbelende kinderen ophaalde.

In de jaren vijftig kregen beide scholen wat meer armslag omdat het rijk de maandelijkse bijdrage per leerling verhoogde van 16 gulden in 1945 tot 42,50 in 1955. De CNS kon in die tijd een derde lokaal aan het nieuwe gebouw toevoegen. Maar er verschenen alweer snel nieuwe problemen aan de horizon. In 1956 werd in Abcoude in de voormalige RK jongensschool aan het Kerkplein een openbare school geopend waardoor beide scholen een flink aantal leerlingen verloor. Het pasgebouwde lokaal kwam daardoor leeg te staan. Het begon langzaam door te dringen dat de onderlinge geschillen in het niet vielen bij de uitdagingen en dreigingen die van buitenaf kwamen. De nationale trend van beginnende secularisatie en maatschappelijke vernieuwing gingen niet aan Baambrugge voorbij.

Aan het einde van het decennium werden dan ook de eerste voorzichtige schreden tot samenwerking gezet. De CNS wilde het kleuteronderwijs ter hand nemen en benaderde de hervormde kleuterschool. Die bleek bereid de statuten te wijzigen en enkele gereformeerden in het bestuur op te nemen. In 1959 kregen de kleuters samen onderwijs en vormden zo de opmaat voor de latere fusie van beide scholen. Andere opvallende vernieuwingen waren de van gemeentewege aangetrokken gymnastiekleraar, de introductie van schoolradio en de verhoogde betrokkenheid van de ouders bij de school.

Vooral de hervormde school timmerde hiermee aan de weg. In 1954 werd daar een oudercommissie opgericht die allerlei activiteiten organiseerde en faciliteiten voor de school regelde. In 1958 schonk de commissie drie aquaria en een stencilmachine aan de school. De school kon nu de schoolkrant Schoolbel in eigen huis drukken. De ouders mochten zelfs een afvaardiging naar de bestuursvergaderingen sturen. Het bestuur van de CNS bekeek dit nieuwerwetse gedoe nog met veel argwaan. Het voorrecht van de ouders zou nog langdurig onderwerp van onderhandelingen zijn bij de komende fusie.

Want die zat er aan te komen. Mede door druk van buitenaf. De hervormde school had bij de gemeente een aanvraag voor de bouw van een vierde lokaal aangevraagd. De gemeente had blijkbaar haar buik vol van de Baambrugse schoolstrijd en draalde eindeloos met toestemming verlenen in de hoop dat beide scholen nader tot elkaar zouden komen. En dat gebeurde zowaar. Vanaf 1965 vonden de eerste gezamenlijke vergaderingen plaats. Uit de notulen sprak



Linksboven: De zesde klas van het schooljaar 1981/1982. Voorste rij vlnr: Frank van Rooijen - Jan Willem Meijer - Edward van Rooijen - Gezjenek de Groot - Tweede rij: Emile van der Does de Willebois - Renske Kooiker - Jocyntha Broeren - René Voorneveld - Eeldo de Frankrijker - Rudy Halsema - Karin Ruygrok - Sandra Faassen Derde rij: Meester Bert Laarman - Menno Brandenburg - Alexander Aartsen

- Tonny Oskam - Margriet Ligtenberg - Ellen van der Roest - Carolien Kapteyn - Brigitte Troost.

Linksonder: De verbouwing in 1993 is klaar.

Rechts: Ook kleine bomen worden groot. 2009

een optimistische toon. Het hervormde bestuurslid Dirk Van Hilten verwachtte niet *dat alles op één avond aan alle verwachtingen zal voldoen. Toch hoop ik dat door een open gesprek waarin iedereen zijn gedachten naar voren brengt, iets goeds uit deze vergadering geboren mag worden.* Dat was andere taal!

Op 30 november 1967 waren de geesten rijp voor de grote stap. In een gezamenlijke bestuursvergadering zag *De vereniging tot instandhouding van Christelijke scholen voor Baambrugge en Omstreken* het licht. Slechts één bestuurslid wenste zich nog te beraden maar de anderen gingen akkoord. De vergadering sanctioneerde de nieuwe statuten en besloot hiervoor Koninklijke goedkeuring aan te vragen. Over de statuten was keihard onderhandeld. Er stond precies omschreven hoeveel hervormde en hoeveel gereformeerde bestuursleden er zouden komen. Ook de gezindte van de voorzitter en het schoolhoofd werden vastgelegd. Verder werden er afspraken gemaakt over het verdelen van de bezittingen mocht het experiment onverhoopt mislukken. De keuze voor een landelijke schoolvereniging leidde op het laatste moment bijna nog tot een

breuk. Gelukkig bleken de landelijke overkoepelende hervormde en gereformeerde verenigingen op dat moment ook aan te koersen op een fusie. Tot die tijd zou de nieuwe school van beide verenigingen lid zijn.

De school had opeens 180 kinderen wat zes leerkrachten rechtvaardigde. In de eerste jaren werd er nog lesgegeven in twee afzonderlijke gebouwen. Het eerste gezamenlijke schooljaar begon op 8 augustus 1968. De leerlingen werden verdeeld in zes klassen en kregen samen les. Voor velen was het even wennen. In het verleden hadden ze de wildste verhalen gehoord over hoe het in die andere school zou toegaan. Tot hun verbazing bleken de kinderen van de andere school grote gelijkenis met hen zelf te vertonen. De verschillende lesmethoden zorgden wel voor wat aanloopproblemen. De hervormde school was wat losser in aanpak terwijl de CNS nog graag rijtjes jaartallen of plaatsnamen liet opdreunen. De hervormde methoden voerden al snel de boventoon omdat bovenmeester Beukenkamp van de CNS met pensioen was gegaan. Meester van Schaik werd zo de eerste leider van de nieuwe school. Hij was vermaard om zijn natuur-



Blijheid in de schooltuin.

Abcoude. De reiskosten kwamen ook voor rekening van de gemeente. Maar die kwam daar later op terug door het vrijgekomen gebouwtje Torenzicht aan te wijzen als gymlokaal. Omdat dit toch geen echt geschikte locatie was hoorde men al snel de roep om een eigen nieuwe accommodatie. Die zou moeten komen in een nieuw te bouwen dorpshuis. De hele school zette zich in om dit project van de grond te krijgen. Ouders en leerlingen zamelden geld in met oud-papierac-

onderwijs. De hele school stond vol met planten. Elke leerling kreeg van hem regelmatig stekjes mee naar huis van zijn indrukwekkende fuchsia-verzameling. Al snel was de fuchsia één van de populairste planten van het dorp.

Het samensmelten van de lesmethoden was toen al goed gelukt. Juf Jans van 't Hoff kon geen verschillen meer ontdekken toen ze in 1970 als leerkracht op de school begon. De school ging wel met de tijd mee want er werden allerlei moderne wijzen van lesgeven geïntroduceerd. De leesmoeder deed zijn intrede en in 1973 kregen de jongste leerlingen onderwijs in de zogenoemde speelleerklas. De kinderen mochten uit hun bankjes komen en kregen groepsgewijs in een kring les. Er was meer ruimte voor creatieve vakken en alles werd meer aangepast aan het niveau van het kind. Voor de leerkrachten kwam er ook meer inspraak. Bovenmeester Henk Wijnholds startte in 1975 met schoolteamvergaderingen. De juffen en meesters konden zo hun werk beter op elkaar afstemmen. De financiën zijn klaarblijkelijk nog wel een probleem. Dezelfde juffen en meesters moesten elk half jaar vijftig gulden afrekenen voor hun genoten kopjes koffie.

Na de samenvoeging raken de religieuze twisten op de achtergrond om plaats te maken voor meer praktische problemen. De gymnastiekles was daar één van. De lessen buiten waren geen probleem. Die werden gegeven op het voetbalveld op de plaats waar nu de nieuwe IJsvogelwijk vrijst of op het veldje waar later de huizen van de Wethouder van Oostveenstraat zijn gebouwd. De overdekte lessen waren wel een punt van zorg. De kinderen kregen tot eind jaren zestig les in het verenigingsgebouw aan de Dorpsstraat. Toen dat werd verkocht moest er iets anders worden verzonden. De gemeente regelde dat de school een halve dag kon beschikken over een gymzaal in

ties, een bazar annex rommelmarkt en de verkoop van patat en oliebolletjes tijdens evenementen. En het lukte, want eind 1971 viel het besluit tot de bouw van een dorpshuis met aanpalende gymzaal.

Het schoolzwemmen was een ander zorgkindje. Ook hier schoot de gemeente aanvankelijk te hulp. De klassen drie tot en met zes mochten kosteloos met de bus naar het nieuwe overdekte zwembad in Abcoude. Maar ook dit keer krabbelde de gemeente na verloop van tijd terug. In 1980 eiste de gemeente een eigen bijdrage van ouders of school van 25 gulden per kind. Beiden achtten dat een aanslag op het vermeende recht van gratis onderwijs en weigerden te betalen.

Door de fusie moest de school in de jaren zeventig onder één dak worden gebracht. De school achter de kerk was niet gebouwd op het toegenomen aantal leerlingen. Vooral het schoolplein ingeklemd tussen Torenzicht en de kerk was veel te klein. Verplaatsing van de hoofdingang en de aanbouw van lokalen moesten soelaas bieden. Het schoolplein kwam langs de Prinses Margrietstraat te liggen en de school kreeg aan de westzijde twee lokalen aangebouwd. De inspecteur voor het onderwijs kon al in mei 1976 het nieuwe gebouw feestelijk openen. De notabelen stelden wel vast dat de stoep voor de nieuwe hoofdingang gevaarlijk steil afliep. En omdat ze nu toch bij elkaar waren regelden ze ter plekke de voorgeschreven vergunningen. De school kon daarna in zeer korte tijd het euvel verhelpen.

Het oude schoolplein kreeg daarop zijn huidige inrichting als dorpsplein. De replica van de oude waterpomp werd op een meer centrale plek in 1991 herbouwd. De leerlingen Sebastiaan Laarman en Renee Prenger plantten op 27 april 1988 een Beatrixlinde ter gelegenheid van de vijftigste

verjaardag van de koningin. Omdat ze beiden op 30 april jarig waren mochten ze op Koninginne-
dag plechtig de plaquette onthullen. Voor deze
gelegenheid werd een speciaal bomenlied
gecomponeed.

Geheel in de geest van de jaren zeventig mocht
de school bij de verbouwing een som geld aan
een kunstwerk besteden. Dat was voor het
bestuur een mooi moment een nieuwe naam uit te
zoeken dat bij zo'n kunstwerk zou passen. Uiteindelijk viel de keuze op Ichthus. Een Grieks
letterwoord voor Jezus Christus Zoon van God
Redder. Maar ook het symbool van de vervolgd
christenen in het Romeinse Rijk die de eenvoudige
tekening van een vis gebruikten om elkaar
aanwijzingen te geven. In 1977 sierde de vis de
gevel van de net verbouwde school. Maar het
beestje moest er al weer snel af toen bleek dat de
schubben niet bestand waren tegen sneeuwballen
en andere projectielen die de kinderen erop
afvuurden. Nadat het kunstwerk meer bestendig
tegen vandalisme was gemaakt keerde het terug
op de gevel.

Met de keuze van de naam en het kunstwerk laiden de religieuze twisten weer even op. Het gereformeerde smaldeel zag graag ook de tekst terug die in de begindagen van de school de daklijst had gesierd: *De vreeze des Heeren is het beginsel der wijsheid*. De wat minder vrome leden vonden dat een veel te zware tekst en ageerden tegen de terugkeer ervan. Het compromis leidde ertoe dat de tekst binnen in de gang zou worden opgehangen. Dat gebeurde inderdaad maar dat had, naar verluid, nog wel wat voeten in de aarde. De aannemer die de gietijzeren tekst zou ophangen had de zin verhaspeld tot *Het beginsel der wijsheid de vreeze des Heeren is*. De uit twee delen bestaande constructie was in de verkeerde volgorde op de muur geplaatst. Gelukkig kon dit snel worden hersteld zodat de juiste zin al snel in de gang prijkte.

Nu de leerlingen allemaal onder één dak waren verenigd, kon het gebouw aan de Rijksstraatweg worden ontruimd. Na een wijziging van het bestemmingsplan trok aannemer Bert Van Walbeek in het schoolgebouw. De nabijgelegen onderwijzerswoning was lastiger af te stoten omdat in de statuten van de fusie was bepaald dat de opbrengst in de kas van de Gereformeerde Kerk "Postwijk" zou vloeien. Daar was niemand gelukkig mee en dus werd er naar een oplossing gezocht. Dat viel niet mee, omdat voor het omzeilen van de bepaling een meerderheid van negentig procent van de leden was vereist.

Samenvoeging van de besturen van het lager onderwijs en het kleuteronderwijs brachten uitkomst. Met de fusie in 1981 werden ook de statuten veranderd en kreeg het bestuur meer armslag om de zaak af te handelen.

De viering van het 100-jarig bestaan in 1984 is uitbundig gevierd. De school trok er een hele week voor uit. De leerlingen trokken verkleed als 19^e eeuwse kindjes door de straten van het dorp. En op school probeerden de leerkrachten het schoolse leven van het fin de siècle na te bootsen. Op 19 mei was er een grote reünie waar 500 oudleerlingen en oud-leerkrachten op afkwamen. Ook verscheen er een fraai boek met de titel: *Honderd jaar christelijk onderwijs in Baambrugge* waaruit ook voor dit verhaal rijkelijk is geput.

Toch was er niet veel reden voor een uitbundig feest. Het aantal leerlingen nam begin jaren tachtig gestaag af en het schoolteam werd derhalve teruggebracht tot slechts vier leerkrachten. De nieuwe wet op het basisonderwijs uit 1985 bracht uitkomst. De wet bracht de leeftijd voor startende kinderen in het basisonderwijs terug van zes naar vier jaar. De kleuterschool de Bloemknop verdween en trok in bij de Ichthus. Daar was wel weer een verbouwing voor nodig die in mei 1993 klaar was. De school dreef ondertussen mee op de golven van vernieuwing die nationaal werden voorgeschreven. In 1982 werd een medezeggenschapsraad opgericht en de invulling van het christelijk onderwijs veranderde geleidelijk. Minder Bijbelse lessen en meer aandacht voor respectvol omgaan met elkaar en met de buitenwereld. De recente invoering in 2008 van de *Vreedzame school* is daar een mooi voorbeeld van. De kinderen leren spelenderwijs met gekleurde petjes elkaar met respect te bejegen. Ze kunnen elkaar opstekers en afbrekers toekennen om te laten zien of ze goed reageren bij het zoeken naar oplossingen bij conflicten. Kernbegrip bij deze methode is sociale verbondenheid. De grootste verandering in de jaren negentig van de vorige eeuw was zonder twijfel de opmars van de computer in het onderwijs. Huidig schoolleider Lydia Ootjers herinnerde zich nog dat er bij haar komst in 1989 als leerkracht één of twee van die wondermachines op school stonden. Ze stonden keurig op een verrijdbaar rekje en werden zo van lokaal naar lokaal geslept. Eind jaren negentig kwam de aansluiting van de school op het World wide web. Het dorp Baambrugge ontbeerde destijds nog een halte op de digitale snelweg en dus moest een schotel de verbindingen

De bovenmeester blikt terug

Trots is het woord wat vaak valt in het gesprek met Bert Laarman. Hij is ruim twintig jaar de schoolleider geweest op de Ichthus. Van april 1981 tot en met 31 december 2001 was hij het gezicht van de school. Een periode waar hij met genoegen op terugkijkt.

Bij zijn komst begin jaren tachtig was de Ichthus nog een echte dorpschool. Kleine klassen, slechts vier leerkrachten en veel kinderen met dezelfde achternaam van families die al generaties in Baambrugge woonden. Het toen nog kleine contingent *import* woonde veelal op de Prinses Beatrixstraat. Hun kinderen gingen vaak naar scholen in Abcoude. Eén van de redenen voor meester Laarman om actief te gaan werven in het dorp en de omgeving om zo meer kinderen naar de Ichthus te krijgen. En daar slaagde hij redelijk goed in want in 1981 zaten er nog geen honderd leerlingen op de Ichthus, terwijl bij zijn vertrek in 2001 meer dan 160 kinderen onderwijs volgden in Baambrugge. Daar moet natuurlijk wel bij gezegd worden dat in 1985 de overstap werd gemaakt van zes klassen naar acht groepen. De nabijgelegen kleuterschool de Bloemknop trok bij de Ichthus in, en zorgde zo voor nieuwe aanwas.

De werving werd ondersteund door een verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Laarman stelde het kind meer centraal en ging op zoek naar manieren om de prestaties van de leerlingen te verbeteren. Een enorme klus die – naar eigen zeggen – veel vasthoudendheid en creativiteit heeft gevergd. Zijn drang naar verbetering deed de wenkbrauwen ook wel eens fronsen. De meester stond bekend als streng, ambitieus en af en toe onbuigzaam. *Er ging geen spijker de muur in zonder dat jij daar van af wist*, zegt zijn vrouw Lenemie. Een opmerking die door Laarman met een instemmende glimlach wordt begroet. Maar het eindresultaat was wel dat de kwaliteit van het onderwijs op de Ichthus steeds beter werd beoordeeld. Het aantal leerlingen dat doorstroomde naar de hogere regionen van het middelbaar onderwijs was aantoonbaar gegroeid.

Het dorp had daar zelf ook veel aan bijgedragen. Laarman herinnert zich een grote saamhorigheid: *Iedereen zette zich in voor allerlei activiteiten van de school. En er werd ook veel geverfd, getimmerd en geklust door ouders en dorpsbewoners. De betrokkenheid van het dorp met de school was enorm. De mensen zagen het als ons schooltje.* Dat bleek ook bij de trouwerij van juf Jans van 't Hoff. Die trouwde in het verre Sliedrecht. Laarman had het idee opgevat een bus te huren om de kinderen bij het huwelijk aanwezig te laten zijn. Uiteindelijk is dat een aantal bussen geworden omdat veel mensen dat ook een heel goed idee vonden en bij de meester kwamen vragen of er nog een plaatsje vrij was. Laarman was twintig jaar lang de personificatie van de Ichthus. Hij woonde met zijn gezin in de bovenmeesterwoning achter de school. Elke avond maakte hij een rondje om het schoolgebouw om te zien of alles in orde was. Een aantal tradities en jaarlijks terugkerende evenementen vindt zijn oorsprong tijdens zijn periode. De medezeggenschapsraad, de jaarlijkse trip naar het Rijksmuseum of het Concertgebouw en de adoptie van het oorlogsmonument zijn daar enkele voorbeelden van. Maar de door hem geïntroduceerde schooltuintjes hebben het niet gehaald en verdwenen weer na zijn vertrek. Het schoolplein was daar domweg te klein voor was de algemene opvatting. Vooral de adoptie van het oorlogsmonument in 1988 vervulde hem met trots. Het was een manier de kinderen te laten kennismaken met de donkere kanten van de geschiedenis. Mede op zijn aandringen zijn bij het monument de steentjes geplaatst met de namen van de uit de gemeente weggevoerde joodse burgers.

In het begin werd de betrokkenheid van de kinderen bij het monument nog wel eens als storend ervaren. De jaarlijkse herdenking was het domein van de Oranjevereniging. De eerste keer dat de school ook meedeed had Laarman geld bij de *Stichting adopteer een monument* voor een bloemenkrans aangevraagd. Die sprak het daarvoor bestemde potje geld aan en leverde



Het schoolteam in 1985 Vlnr: Lydia van Staalduinen - Schoolhoofd Bert Laarman - Jans van 't Hof - Jan Willem Boekelo.

een krans met de afmetingen die landelijk als gepast werden gezien. Maar het bloemstukje dat de Oranjevereniging bij het monument neerlegde stak daar wat schril bij af. De vereniging liet dat niet op zich zitten en kwam het volgende jaar ook met een krans.

Laarman had zich als “nieuwkomer” verbaasd over de tolerantie voor de baldadige jeugd in het dorp. Zo werd er ieder jaar bij de jaarwisseling een vreugdevuur met autobanden ontstoken bij de kerk, bij de viering van Luilak ging er nog wel eens een autowrak in de fik en ook het schoolgebouw had nog wel eens te maken met vernielingen. Het dak van de school was bijvoorbeeld een onweerstaanbare plek voor de hangjeugd. Laarman heeft eens geprobeerd het schooldak te vrijwaren van klimmers door pek langs de goten te smeren. Die maatregel keerde zich snel tegen hem toen zijn eigen zoon als eerste met besmeurde kleren thuiskwam.

Op de vraag wat tijdens zijn periode de meeste indruk heeft gemaakt, antwoordt hij zonder aarzeling het overlijden van Simone Schrama in 1994. Een meisje uit groep zes bij wie kanker werd ontdekt. De ziekte begon agressief voort te woekeren en na verloop van tijd bleek genezing niet meer mogelijk. Tijdens haar ziekte werd de school steeds belangrijker voor haar. Ouders en schoolteam maakten goede en heldere afspraken om de schooltijd van Simone zo prettig en zinvol mogelijk te maken. Dorp en school leefden intens mee en konden heel open hun betrokkenheid en verbondenheid tonen. Door de geza-

menlijke inzet van alle betrokkenen kon er hoop en kracht worden geput uit deze verdrietige gebeurtenis. De manier waarop iedereen hier mee is omgegaan is later nog in het boek *Afscheid voor altijd van Riet Fiddelaers-Jaspers* (Houten 1996) verwerkt. Het diende als voorbeeld voor hoe gemeenschap en school op een goede

wijze met verdriet en rouw konden omgaan. Laarman is nog steeds dankbaar dat hij daar aan heeft kunnen bijgedragen.

In 2001 kreeg Laarman de kans directeur te worden van meerdere scholen in Zwolle. Hij greep die kans en keerde terug naar het oosten van het land. Maar Baambrugge en omgeving bleken een groter stempel op zijn leven te hebben gedrukt dan gedacht. Toen hij de mogelijkheid kreeg terug te keren naar de regio hoefde hij niet lang na te denken. Hij is nu directeur van de oecumenische basisschool De Bonkelaar in Amsterdam-Noord. En ook hier grijpt hij regelmatig terug op zijn ervaringen in Baambrugge. Zo speelt hij met de kinderen hetzelfde spelletje dat hij jarenlang hier heeft gespeeld. De pupillen moeten raden waar zijn initialen E.G. voor staan. Iedereen die het raadt krijgt van hem een portie patat. In Amsterdam heeft nog niemand het geraden. In Baambrugge waren er slechts een paar die het in twintig jaar goed hadden. Laarman verbaast zich er nog steeds over dat de kinderen die de namen hadden geraden dat voor zichzelf hebben gehouden. Want ook in Baambrugge heeft hij niet heel veel prijzen hoeven uitreiken.

Met medewerking van en met dank aan: Jans van 't Hoff, Bert en Lenemie Laarman, Lydia Ootjers, fam. Otten, fam van Schaik, Garmt Feringa jr. en de persdienst van AFC Ajax



Zo ziet de school er vanaf de westzijde in 2009 uit.

verzorgen. Tegenwoordig beschikt de school over zo'n 25 computers en hebben de oude schoolborden en krijtjes plaats gemaakt voor digitale borden. Vanaf groep 3 gebruiken de kinderen gemiddeld een kwartier per dag de computers.

De lesmethoden veranderden mee. Het centraal stellen van het kind en het aanpassen van het tempo bij de capaciteiten van de leerlingen werden verder uitgewerkt. Het klassikale onderwijs maakte langzaam plaats voor meer zelfstandig werken van de leerlingen. Vanaf groep 1 kregen de kinderen al te maken met "werkjes". Naar verloop van tijd werd dat uitgebreid tot heuse weektaken in groep 8. De leerling mocht hierbij zelf opdrachten invullen en plannen wanneer ze gedaan moesten worden. Aan het einde van de week bleek dan of de tijd goed was ingedeeld. Eén van de opvallende evenementen in deze periode was het 25-jarig jubileum van juf Jans van 't Hoff in 1995. De kinderen hadden het met haar echtgenoot Luuk Feenstra op een akkoordje gegooid en brachten haar thuis ontbijt op bed. Henk van Schaik vervoerde haar daarop met paard en wagen naar de school, waar 's avonds een receptie voor de ouders was. Van 't Hoff zou in 1999 ontslag nemen om meer tijd voor andere zaken te hebben. Toch zou het nog tot 2005/6 duren voordat de school definitief afscheid van haar nam. In de tussentijd was ze vaste invaller en zelfs nog even schoolleider ad interim. In het nieuwe millennium ging de school door op de ingeslagen weg. De school ging weer fuseren. Dit keer alleen op bestuurlijk niveau. Rond 2003 merkte de school dat het lastig was als zelfstandige school te moeten meedraaien. De kort op elkaar volgende wisselingen in de schoolleiding zorgde ervoor dat belangrijke beslissingen ble-

ven liggen en dat er niet adequaat gereageerd kon worden op actuele ontwikkelingen. Het bestuur ging geheel in de geest van de tijd op zoek naar een partner. Samen met de christelijke scholen van Abcoude en Nigtevecht is de Ichthus opgegaan in een regionaal samenwerkingsverband. Het bestuur heeft zich aangesloten bij de Vereniging voor Protestant Christelijk Primair

Onderwijs: Vechtstreek en Venen. De vereniging omvat 14 basisscholen in Noord-West Utrecht. Het lokale karakter van de school is hiermee wat verloren gegaan al levert Baambrugge met Nico Bos één van de zeven leden van het bestuur. De samenwerking is vooral handig bij het centraal inkopen van leermiddelen als computers. Ook proberen de scholen elkaar zoveel mogelijk te behoeden voor dubbel werk door elkaar te informeren over hoe ze bepaalde zaken aanpakken. Lydia Ootjers typeert de Ichthus nu als een dorpsschool met stadse kenmerken. De gezelligheid en intimiteit van een dorpse school gecombineerd met de moderne methoden die vaak terug te vinden zijn op scholen in de grote steden. Een voorbeeld hiervan is de aanwezigheid van een zogenoemde Soemva-trainer. Zij brengt de kinderen indien nodig sociaal-emotionele vaardigheden bij zodat ze weerbaarder zijn en beter in de groep kunnen meedraaien. En de resultaten zijn ernaar. Want de Ichthus scoort bovengemiddeld in vooral ICT-onderwijs en zelfstandig werken. De leerlingen halen ook bovengemiddelde resultaten voor toetsen die landelijk worden afgenomen. Punt van zorg blijft het aantal leerlingen. Na een recente piek van ongeveer 150 leerlingen is de school nu weer teruggezakt naar circa 110 kinderen. En ook de afwezigheid van mannelijke leerkrachten is een opvallend detail. Net als in de rest van het land lijken mannen zich minder te interesseren voor lesgeven op de basisschool. Met de financiën lijkt het daarentegen goed te gaan. In 125 jaar was geld eigenlijk altijd een probleem, maar uit de laatste financiële verslagen blijkt dat dit niet de grootste zorg meer is. De solvabiliteit lag in 2007 boven zeventig procent. En als stelregel geldt dat als die boven zestig procent ligt de school als rijk kan worden aangemerkt.